

7. WIOSNA LUDÓW – notatka

---

1. Europa w przededniu Wiosny Ludów

a) ruchy liberalne

- burżuazja i mieszczaństwo dążyło do uzyskania praw politycznych (głównie praw wyborczych), a także do wprowadzenia konstytucji, która ograniczałaby władzę monarchy na rzecz parlamentu,
- wysuwano postulaty zrównania obywateli w prawach i sprzeciwiano się istniejącemu prawodawstwu, które nadal chroniło system feudalny (Austria, Prusy),
- w Austrii i Prusach chciano również uwłaszczenia chłopów (nadania im ziemi na własność).

b) ruchy narodowe

- dążenie Polaków, Czechów, Węgrów, Chorwatów, Włochów do odzyskania niepodległości lub choćby do zagwarantowania szerokiej autonomii (Austria),
- we Włoszech i w Niemczech bardzo silne były trendy zjednoczeniowe.

c) kryzys gospodarczy

- w Austrii i w Niemczech doszło do poważnego kryzysu gospodarczego związanego z zarazą ziemniaczaną,
- nieurodzaj zboża spowodował znaczny wzrost cen,
- zaczęły bankrutować fabryki,
- wzrosło bezrobocie,
- spadały ceny akcji,
- upadały banki.

2. Wiosna Ludów we Francji

a) geneza:

- **kryzys gospodarczy** spowodowany nadprodukcją i nieurodzajem – niewielkie zbiory od 1845 r. i zaraza ziemniaczana spowodowały klęskę głodu oraz wzrost cen artykułów rolnych co przyczyniło się do wzrostu niezadowolenia ludności i wzrostu napięcia. Kryzys w rolnictwie spowodował stagnację w handlu co odbiło się na przemyśle. Zbankrutowało wiele firm.
- **niezadowolenie społeczeństwa z systemu politycznego** – Francja była monarchią konstytucyjną lecz dostęp do władzy ograniczono dla najbogatszych (wysoki cenzus majątkowy). władza była słaba i skorumpowana. Żądano obniżenia cenzusu majątkowego, zakazu łączenia mandatu poselskiego i funkcji publicznych.

b) opozycja wobec Ludwika Filipa

- ✓ obóz liberalny – średnia i drobna burżuazja. Żądał obniżenia cenzusu majątkowego, rozszerzenia praw wyborczych na średnią i drobną burżuazję (do tej pory prawa wyborcze przysługiwały 200 000 obywateli), aktywniejszego poparcia dla ruchów wyzwoleniowych,
- ✓ republikanie – drobna burżuazja i robotnicy. Rostło niezadowolenie robotników z sytuacji życiowej. Wybuchły powstania robotnicze w Lyonie i w Paryżu. Żądali powszechnego prawa wyborczego i zakładania państwowych przedsiębiorstw dla bezrobotnych, a także zniesienia monarchii i przywrócenia republiki,
- ✓ bonapartyści – pragnęli przekształcenia Francji w mocarstwo. Ich przywódcą był Ludwik Napoleon. Mit Napoleona.

c) od lipca 1847 do lutego 1848 r. 17 tys. osób wzięło udział w organizowanych przez opozycję **bankietach**. Były one sposobem na obchodzenie zakazu organizowania zgromadzeń.

3. Wybuch rewolucji lutowej w Paryżu w 1848 r.

a) bezpośrednią przyczyną wybuchu rozruchów było nie wyrażenie zgody na organizację bankietu w Paryżu,

b) rozruchy trwały trzy dni od 22 – 24 lutego 1848 r. i zakończyły się abdykacją króla Ludwika Filipa I, który udał się na emigrację. Powołano Rząd Tymczasowy,

c) 25.02.1848 r. Rząd Tymczasowym ogłosił powstanie republiki

d) reformy Rządu Tymczasowego:

- zniesiono niewolnictwa w koloniach,
- zniesiono karę śmierci,
- wprowadzono powszechne prawa wyborcze – zostali nimi objęci mężczyźni bez względu na posiadany majątek i pochodzenie społeczne,
- wprowadzono wolność prasy i zgromadzeń,
- utworzono tzw. **Komisję Luksemburską**, która zajmowała się sprawami robotniczymi:
  - wprowadziła 10-11 godzinny dzień pracy,
  - zorganizowała warsztaty narodowe – roboty publiczne dla bezrobotnych,

4. Francja 1848 – 1852

a) kwiecień 1848 r. – pierwsze powszechne wybory do Zgromadzenia Konstytucyjnego

b) w nowym rządzie przewagę zyskali liberałowie i monarchiści, którzy nie byli nastawieni przychylni do zmian socjalnych wprowadzonych przez Rząd Tymczasowy:

- rozwiązano Komisję Luksemburską,
- zlikwidowano warsztaty narodowe,
- zaproponowano bezrobotnym wstąpienie do armii lub budowę dróg i mostów na prowincji.

c) rewolucja czerwcową – 23.06.1848 r.

- zmiany wprowadzone przez nowy rząd wywołały otwarte powstanie robotników gdyż robotnicy chcieli poprawy warunków pracy i gwarancji jej posiadania zaś burżuazja uważała nierówności społeczne za naturalny skutek procesów ekonomicznych;
- **powstanie czerwcowe** zostało stłumione przez wojsko i Gwardię Narodową. Robotnicy nie osiągnęli stawianych przez siebie celów.

d) nowa konstytucja z listopada 1848 r. :

- władzę wykonawczą miał sprawować prezydent wybierany co 4 lata w wyborach powszechnych, bezpośrednich i tajnych, bez prawa ponownego wyboru,
- władza ustawodawcza spoczywała w rękach jednoizbowego Zgromadzenia Prawodawczego wybranego co 3 lata w wyborach powszechnych, równych i tajnych i bezpośrednich. Prawa wyborcze mieli wszyscy mężczyźni bez względu na posiadany majątek – elektorat ok. 9 milionów,
- konstytucja zawierała „Deklarację Praw”, w której gwarantowano oprócz podstawowych wolności obywatelskich również prawo do pracy, do nauki i do opieki socjalnej. Nie dawała gwarancji zatrudnienia,
- głosiła hasła: wolność, równość, braterstwo,
- nowego ustroju nie popierali robotnicy, którzy nie uzyskali gwarancji pracy, bogata burżuazja, wysocy urzędnicy państwowi, arystokracja, oficerowie. Jednym słowem nikt nie był z niej zadowolony.

e) wybory do Zgromadzenia wygrali umiarkowani radykałowie; trochę mandatów uzyskali monarchiści, na których zagłosowali ludzie obawiający się radykałów,

f) wybory prezydenckie wygrał Ludwik Napoleon Bonaparte, bratanek Napoleona Bonapartego. Swoje zwycięstwo zawdzięczał legendzie napoleońskiej; miał poparcie armii, chłopów, robotników i burżuazji.

g) upadek II Republiki :

- w grudniu 1851 r. Ludwik Napoleon rozwiązał Zgromadzenie Prawodawcze,
- Ludwik Napoleon przedłużył swoją kadencję na 10 lat wykorzystując do tego plebiscyt . Miał poparcie większości społeczeństwa,
- w grudniu 1852 r. zniósł republikę przyjął tytuł „cesarza Francuzów”, tak jak jego wuj – został **Napoleonem III**. Proklamowano powstanie II Cesarstwa. Zgodę na to wyraziło 98% społeczeństwa w plebiscycie.

5. Wiosna Ludów w państwach niemieckich

a) ludność krajów niemieckich domagała się:

- zniesienia cenzury,
- ogłoszenia liberalnej konstytucji,
- zjednoczenia Niemiec,
- uwłaszczenia chłopów,
- zniesienia pozostałych obciążeń feudalnych.

b) rewolucja w krajach niemieckich wybuchła w marcu 1848 r.

c) władcy państw niemieckich zgodzili się na:

- nadanie konstytucji,
- zniesienie cenzury,

d) w Heidelbergu delegaci Badenii, Bawarii, Hesji, Nassau, Prus i Wirtembergii zaproponowali zwołanie ogólnie niemieckiego parlamentu.

e) obrady parlamentu ogólnie niemieckiego we Frankfurcie nad Menem

- otwarto jego obrady 15 maja 1848 r.
- nie posiadał regulaminu obrad, co utrudniało jego obrady,
- delegaci nie zgodzili się na odzyskanie niepodległości przez Czechów, Włochów i Polaków,
- głównym celem obrad było przygotowanie zjednoczenia Niemiec,
- kształt przyszłych Niemiec – wygrała koncepcja Małych Niemiec pod hegemonią Prus (z wyłączeniem Austrii),
- w marcu 1849 r. parlament ogłosił konstytucję ogólnie niemiecką. Niemcy miały stać się cesarstwem federalistycznym złożonym z autonomicznych państw. Cesarzem miał zostać król Prus Fryderyk Wilhelm IV, który odmówił. Nie uznał również konstytucji frankfurckiej,
- w kwietniu 1848 r. Król Prus wysłał wojska by rozpędziły parlament frankfurcki,
- w lipcu 1848 r. odbyło się jego ostatnie posiedzenie w Stuttgarcie w Wirtembergii.

6. Wiosna Ludów w Prusach

a) 17 marca 1848 r. wybuchły rozruchy w Berlinie, w których w starciach z wojskiem zginęło ponad 180 ofiar,

b) W odezwie „Do moich kochanych berlińczyków” król Fryderyk Wilhelm IV zapowiedział:

- wycofanie wojska z miasta,
- uwolnienie więźniów politycznych. Uwolniono wówczas polskich powstańców z 1846 r., m.in. Ludwika Mierosławskiego,

c) 21.03.1848 r. król ogłosił „Manifest do narodu niemieckiego”, w którym:

- zapowiedział zwołanie zgromadzenia narodowego, które miało opracować konstytucję,
- zniesiono cenzurę,
- wprowadzono wolność prasy i zgromadzeń,

d) W Prusach powołano liberalny rząd,

e) Na jesieni 1848 władzę w Prusach przejął rząd konserwatywny, który opanował sytuację. W grudniu król rozwiązał parlament pruski.

f) w styczniu 1850 r. Fryderyk Wilhelm IV nadał Prusom konstytucję:

- gwarantowała wolność prasy i stowarzyszeń, równość obywateli wobec prawa, oraz wolność wyznania,
- miał powstać dwuizbowy parlament w wyborach pośrednich ,
- król miał prawo mianowania i odwoływania ministrów
- rząd miał odpowiadać przed parlamentem,
- władca posiadał prawo weta wobec uchwał parlamentu,
- król mógł wydawać rozporządzenia z mocą ustawy,
- zniesiono sądownictwo szlacheckie na wsi oraz obowiązek posług wobec dworu

7. Wiosna Ludów w Cesarstwie Habsburgów

a) przyczyny:

- chłopci chcieli zniesienia poddaństwa osobistego i pańszczyzny,
- społeczeństwo chciało liberalizacji życia politycznego, uchwalenia konstytucji i nadania swobód obywatelskich (wolności zgromadzeń, wolności słowa i druku),
- Czesi żądali wyodrębnienia krajów Korony św. Wojciecha (Czechy, Śląsk i Morawy) z czym nie zgadzała się ludność pochodzenia niemieckiego głównie w Czechach,
- Węgrzy i Polacy dążyli do odzyskania niepodległości,
- Słowacy, Ukraińcy i Rumunii dążyli do uzyskania swobód i nadania im autonomii,
- powszechnie chciano nadania swobód demokratycznych: wprowadzenia wolności zgromadzeń i druku,

b) do pierwszych wystąpień doszło 13 marca 1848 r. w Wiedniu,

- **cesarz Ferdynand I Habsburg w manifeście zapowiedział liberalizację życia politycznego:**
  - odwołał z urzędu kanclerza Klemensa Metternicha,
  - powołał liberalny rząd,
  - zniósł cenzurę,
  - w kwietniu 1848 r. okrojował konstytucję, która nie zadawiała wszystkich,
- **15 maja 1848 r. wybuchły kolejne zamieszki**
  - cesarz opuścił stolicę,
  - powstał Komitet Bezpieczeństwa, który objął władzę,
- **w lipcu 1848 r. zwołano parlament austriacki**, w którym większość stanowili Słowianie i Włosi,
- cesarz Ferdynand I **we wrześniu 1848 r. zatwierdził ustawę o uwłaszczeniu chłopów za odszkodowaniem, zniesiono również poddaństwo osobiste chłopów,**
- **parlament austriacki przygotował projekt nowej konstytucji**, która zakładała przekształcenie Cesarstwa w państwo federacyjne,
- **w listopadzie 1848 r.** wybuchły zamieszki w Wiedniu, które zostały krwawo stłumione,
- w grudniu 1848 r. cesarz abdykował na rzecz swego młodego bratanka Franciszka Józefa I,
- **nowy cesarz okrojował konstytucję w 1849 r.**, która obowiązywała do 1851 r. Wówczas przywrócono stary porządek – Austria ponownie monarchią absolutną.

c) powstanie węgierskie wybuchło 15 marca 1848 r.

- cesarz Ferdynand I wyraził zgodę na utworzenie oddzielnego Rządu Tymczasowego na czele, którego stanął **Lajos Kossuth**,
- sejm węgierski uchwalił konstytucję, która została zatwierdzona przez cesarza w kwietniu 1848:
  - wprowadzała wolność prasy,
  - znosiła pańszczyznę, dziesięcinę i inne obciążenia feudalne,

- wprowadzała dwuizbowy parlament,
- prawa wyborcze zależały od cenzusu majątkowego
- Austria podburzyła przeciwko Węgrom Chorwatów oraz inne narodowości, które pragnęły uzyskać niezależność. Wydano deklarację gwarantującą mniejszościom nietykalność narodową i językową. Mniejszości (Chorwaci, Serbowie, Rumuni) opowiedziały się za dworem austriackim przeciwko Węgrom,
- po opanowaniu sytuacji w Wiedniu nowy cesarz Franciszek Józef I wysłał przeciwko Węgrom swoje wojska. Wybuchła wojna,
- na wiosnę 1849 r. Węgrzy ogłosili detronizację Habsburgów i niepodległość Węgier. Regentem został Lajos Kossuth,
- w maju 1849 r. Franciszek Józef I poprosił cara Mikołaja I o pomoc w opanowaniu Węgier, w ramach Świętego Przymierza,
- armią powstańczą dowodził gen. Józef Bem. W sierpniu 1849 r. Iwan Paskiewicz zdobył Węgry Lajos Kossuth i Józef Bem przekroczyli granicę z Turcją. Powstanie zakończyło się klęską.

6. Wiosna Ludów w państwach włoskich.

a) w XIX w. Włochy były rozbite politycznie.

b) Ludność państwa włoskich była niezadowolona z wielu rzeczy. Żądano:

- wyzwolenia się spod wpływów austriackich,
- zjednoczenia Włoch,
- nadania konstytucji, która gwarantowałaby swobody polityczne,
- likwidacji resztek feudalizmu,
- utworzenia republiki.

c) Wiosna Ludów w Wenecji i Lombardii

- Na kongresie wiedeńskim Wenecja i Lombardia przypadła Cesarstwu Austriackiemu. Ludność tych krajów chciała uniezależnić się od Austrii,
- rewolucja wybuchła w marcu 1848 r. Wojska austriackie opuściły północne Włochy. Rewolucjoniści szybko opanowali Wenecję i ogłosili powstanie Republiki Weneckiej, która istniała do sierpnia 1849 r.

d) Królestwo Sardynii

- na jego czele stał król Karol Albert, który pod koniec marca 1848 r. wypowiedział wojnę Austrii,
- ludność Włoch oczekiwała, że Karol Albert pokona Austrię i zjednoczy Włochy,
- armia Piemontu poniosła klęskę z armią austriacką w bitwie pod Custozą (23 – 27.07.1848 r.). Austriacy wkroczyli do Piemontu,
- Karol Albert wznowił działania wojenne w marcu 1849 r.; poniósł kolejną klęskę w bitwie pod Novarą,
- Karol Robert abdykował na rzecz swojego syna Wiktora Emanuela II
- w sierpniu 1849 r. zawarto pokój między Austrią i Królestwem Sardynii w Mediolanie. Królestwo Sardynii miało wypłacić Austrii wysoką kontrybucję.

e) Państwo Kościelne

- rozruchy wybuchły w listopadzie 1848 r.
- papież Pius IX uciekł do Neapolu,
- powołano Zgromadzenie Konstytucyjne Państwa Kościelnego, które w lutym 1849 r. ogłosiło powstanie Republiki Rzymskiej,
- papieżowi poparcia udzielił prezydent Francji Ludwik Napoleon, który wysłał wojska na Półwysep Apeniński,

- w lipcu 1849 r. Francuzi zdobyli Rzym i przywrócili Państwo Kościelne papieżowi.

f) rozruchy wybuchły również w Wielkim Księstwie Toskanii i w Królestwie Obojga Sycylii

- książe Toskanii Leopold II musiał uciekać z Toskanii,
- rozruchy na Sycylii miały na celu oderwanie się tej wyspy od Neapolu i były skierowane przeciwko królowi Ferdynandowi Burbonowi.

g) Wiosna Ludów w państwach włoskich zakończyła się klęską

- Austriacy powrócili do Lombardii i Wenecji,
- Państwo Kościelne przywrócono papieżowi,
- władcy opanowali sytuację i zniesli swobody demokratyczne,
- w państwach włoskich przywrócono stary porządek,
- w Królestwie Sardynii utrzymano konstytucję.

7. Bilans Wiosny Ludów

- wystąpienia objęły Francję, Niderlandy, Cesarstwo Austriackie, państwa niemieckie, Prusy, Belgię, Skandynawię, Hiszpanię i Holandię,
- rewolucjonistom nie udało się zrealizować większości wyznaczonych przez siebie celów,
- fiaskiem zakończyła się próba zjednoczenia Włoch i zjednoczenia Niemiec,
- w całej Europie (z wyjątkiem Rosji) zniesiono pańszczyznę i uwłaszczono chłopów,
- we Francji pozostało powszechne głosowanie,
- wiele państw uzyskało konstytucję, która części obywateli nadawała prawa wyborcze,
- zakwestionowane zostały przywileje stanu szlacheckiego,
- wzrosło znaczenie robotników przemysłowych, którzy stali się siłą polityczną, wzmocnieniu uległo poczucie wspólnoty narodowej,
- rosyjska interwencja na Węgrzech, francuska w Państwie Kościelnym i pruska w Niemczech były ostatnimi działaniami Świętego Przymierza,
- Wiosna Ludów zapoczątkowała zmierzch romantyzmu.